

Иван Г. Дреников

БЪЛАГАРИ СЕ РОДИХМЕ –
БЪЛАГАРИ ЩЕ УМРЕМ

София, 2012

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на автора и на издателство „Изток-Запад“.

© Иван Дреников, автор, 2012
© Издателство „Изток-Запад“, 2012

ISBN 978-619-152-060-2

Иван
Дреников

БЪЛГАРИ СЕ РОДИХМЕ -
БЪЛГАРИ ЩЕ УМРЕМ

Съдържание

БУРНИ ВРЕМЕНА(1943–2003)	7
ВЪВЕДЕНИЕ.....	9
ОЩЕ ЗА ВОЙНАТА.....	13
ОКОЛО СМЪРТТА НА ЦАРЯ.....	21
ХРОНОЛОГИЯ НА ВАЖНИТЕ СЪБИТИЯ ЗА БЪЛГАРИЯ (февруари – септември 1943).....	34
ЗА 9 СЕПТЕМВРИ 1944.....	37
КОЙ ОПРЕДЕЛИ ПОЛИТИЧЕСКАТА СЪДБА НА БЪЛГАРИЯ СЛЕД ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА?.....	43
ПИСМО ДО ЦАРЯ.....	47
ИНСТИТУТ ЗА БАЛКАНСКИ ПРОУЧВАНИЯ.....	63
МИСТЕРИИ И НЕОБИКНОВЕНИ ИСТОРИИ.....	71
БЪЛГАРИ ОТ НОВО ВРЕМЕ	85

*Книгата се посвещава
на орисницата ни Ямбадуле,
тракийската богиня на бурята.*

БУРНИ ВРЕМЕНА
1943–2003

Буря в бурята: това е покой.

„Парус одинокий“,
Михаил Лермонтов

Въведение

След публикуването на книгата ми „България в пламъци. 1943–1949“. (изд. „Изток-Запад“, София, юни 2009) ще приведа няколко отзива в периодичния печат.

Например във в-к „Детонация“ от 12–18 юни 2009 г. на страница 11 Стоян Райчевски публикува следния текст, озаглавен, „Време е да се напише истинската история на България“:

...Иван Дреников предлага в новата си книга неизвестни досега подробности, факти и обстоятелства от този драматичен и все още неизяснен безпристрастно период от новата българска история и тук идват много навреме изреченията с голяма тревога и болка думи на автора, който предупреди, че „ако в нашата нова история останат бели петна, те ще продължават да се пълнят с боклук“. Той посочи много примери за манипулация и фалшификация на тези събития...

В-к „Българска армия“ от 12 юни 2009 г., на с. 11 публикува текст от Михаил Григоров, под заглавие „Проф. Дреников: България за мен е на първо място“:

...Поетът Румен Леонидов подчерта уникалната историческа стойност на изданието и хубавия език, на който са изнесени историческите факти.

В предаването си по телевизия „Скат“ от 12 юни 2009 г. (петък), продължило от 20 ч. до 21 ч., историкът доц. Пламен Павлов подчерта историческата стойност на книгите ми, публикувани досега и приноса им за опо-

знаване на истинската история на България. Водещият даде висока оценка на информацията, предложени в „България в пламъци. 1943–1949“. Доц. Пламен Павлов припомни и следния интересен исторически факт, публикуван в „Константин. Господарят на Велбъжд“ (София, 2000), описан на 5 страница:

Точната дата за падането на последната българска територия под турска власт е есента на 1431 година, когато „червените ястреби на Турхан паша“ сломяват героичната отбрана на наследниците на деспот Константин и опустошават Велбъжд, столицата на българското княжество на Горна (Северна) Македония. [...] Не е правилно да приемаме годината 1396 като година за окончателното падане на България под турско владичество със завладяване от турците на столицата на Видинското царство.

След публикуването на тази книга разбрах, че на 2 април 2009 г. е гласувана „Резолюцията на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа“. Тя е свързана с европейската съвест и тоталитаризма и е приета с 553 гласа за, 44 против и 33 гласа въздържаха се.

Да обърнем специално внимание на следните членове на въпросната Резолюция:

Д. Грешното тълкуване на историята може да подхранва политики на изключване и по този начин да подтикне към омраза и расизъм.

Е. Трябва да бъдат поддържани живи спомените за трагичното минало на Европа, за да бъдат почетени жертвите, да бъдат осъдени извършителите и да бъде подготвена почвата за помирение, основано върху истина и памет.

Н.3 Подчертава значението за поддържане спомените за миналото живи, тъй като не може да има помирение без истина и памет; отново потвърждава своята реши-

телна единна позиция срещу всяка форма на тоталитарно управление независимо от идеологическия контекст.

Н.5 Подчертава, че за да бъде повишена осведомеността в Европа относно престъпленията, извършени от тоталитарните и недемократичните режими, тя трябва да бъде подпомагана от документирането и разказите на очевидци за изпълненото с неволи минало на Европа, тъй като без памет не може да има помирение.

Информациите, предложени в книгата „България в Пламъци. 1943–1949“, отговарят напълно на изискванията на гореспоменатите членове на „Резолюцията на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа“ от 2 април 2009 г.

От статия на Калина Андролова във в-к „24 часа“ от 11 януари 2010 г. научаваме, че „9 септември 1944“ е избран като събитие №1 на България от миналия XX в.

За да направим анализ на този избор за най-значителното събитие за България от миналия XX в., е необходимо да припомним, че военният преврат на 9 септември 1944 г. е резултат от Втората световна война и неочакваната и загадъчна смърт на цар Борис III – събития, които упътиха България към национална катастрофа.

Като съвременник на тези събития, считам за мой дълг да припомним още някои факти и обстоятелства около този период от историята на Родината: за Втората световна война, за смъртта на цар Борис III и за военния Деветосептемврийски преврат.

Смятам за подходящо към настоящето издание да повторя следния текст от въведението на „България в пламъци. 1943–1949“:

Това, което описвам, са спомените на едно дете. Както е прието, детските спомени са най-достовърни и различни от спомените на зрелия човек, защото когато той пише спомените си, преди всичко си задава

въпроса: Ако пиша това, какво ще помислят читателите за мен? Или пък включва в текста несъществуващи обстоятелства, за да накара читателя да възкликне: Виж го ти, какъв важен човек е бил!

Израснах в силно родолюбиво семейство. Ето моите най-ранни спомени: „7 септември 1940 г.; аз съм на 5-годишна възраст, а моят брат Кирил е на 10 години. Рано следобед играя с деца на улицата пред нашата къща в Казанлък. По това време татко е началник на летателните школи, авиационното училище и юнкерския учебен орляк. Кирил ме извика вкъщи и ми обясни, че сме си върнали Южна Добруджа, българска територия, отнета от румънците през Балканската война (1913 г.). По този повод, за да отпразнуваме голямата новина, се почерпихме с шоколадови бонбони, „скрити“ вкъщи.“ (Години по-късно в Париж брат ми Кирил, след като защити докторат по международно право в Сорбоната, посвети дипломната си работа в Института по висши международни науки в Париж (15 март 1960 г.) на тези събития в Добруджа.)

Да приключим това кратко въведение с мисълта на видния френски поет и критик от XVII век Nicolas Boileau-Despreaux:

Рядко се среща човек, който има дързостта да се представи такъв, какъвто е в действителност; това ни напомня драмата на човечеството, която е не само да се скрием от другите, но да се скрием и от самите себе си!

Още за войната

Войната създаде и нова мода, вдъхновена от бойните брониращи машини – танковете. Жените почнаха да носят обувки с цяла подметка, включваща вдигнатите с корк ток и стъпало – така нареченият модел „Танк“. Излязоха на мода и златните гривни във форма на танкова верига. Моята майка също си направи „гривна-танк“ от златна верижка на джобен часовник, останал от дядо ми.

През тези години единственото германско ястие, което влезе в българска кухня, беше яхния от месо и сушени сини сливи. За първи път, когато това ястие се стотви у дома, с моя брат Кирил декларирахме, че комбинацията между сладко и солено е отвратителна. Българският вкус за времето беше или сладко, или солено. Понякога по германски образец у нас започна да се пие бяло вино със сода – газирана вода, което германците наричаха „Spritz“ („Шприц“).

Стана популярна и думата от женски род „ерзац“ (ersatz) – заместител. Поради кризата от войната германците търсеха заместители на редица липсващи продукти. Но българската дума „ерзац“ се използва по-скоро в смисъл на продукт, който не е доброкачествен. За нещо, направено лошо, се казваше „ерзац“ работа.

Трябва да се признае, че народът ни изпитваше възхищение от реда и дисциплината на германската армия. Никога не се спомена за каквото и да е нарушение от страна на германските войници.

С навлизането на руската армия в България това коренно се промени. Стоян Николов Миленков, братов-

чед на майка ми, ни разказа как през средата на септември 1944 г. около Централната гара се приближили до него двама руски войници и заплашително му викнали: „Сдавай часи!“ („Дай часовника!“). Уплашеният ми вуйчо Стоян разправяше как със страх свалил часовника от ръката си и го дал на руския войник.

Спомням си, че по онова време чичо ми, адвокат Иван Дреников, все още беше евакуиран на гара Костинброд и почти всеки ден пътуваше с влак до София и обратно. Той почна да носи някакъв стар и евтин часовник, тъй като реши, че е твърде опасно, ако те спрат руските войници и им кажеш, че нямаш часовник, може и да те пребият.

В първите дни след като баща ми посреща генерал Василий Судец, началник на Въздушните сили на Трети украински фронт, за самолетите му трябвало специално масло за авиомотори, в чиито състав се долива и известно количество спирт. Руският генерал казал на баща ми дословно: „Не им давайте спирта отделно, защото веднага ще го изпият.“

През цялата война вкъщи редовно се слушаше радио Лондон (Би Би Си). Емисията започваше с няколкократно повтаряне на: „Дум, дум, дум, дум.“ Първото ни радио, което си спомням, беше радио „Капрони“, произведено от самолетната фабрика „Български капрони“ в Казанлък; направено от две отделни части – високоговорител и приемател. По-късно нашите купиха друго, по-голямо радио, марка АЕГ.

В края на емисиите на радио Лондон понякога се чуваха някои странни изрази като „Б-17 лелята оздравя“, „Морковите узряха“ и др. Това бяха шифровани съобщения за английските резиденти.

С идването на германската армия (март 1941 г.) по радио София започна да се пее и свири немската песен

„Лили Марлен“, която завършваше с думите: „*Sie heiss Lily Marlen*“. Много скоро излезе в превод на български език: „Старата казарма беше край града... там имало фенер, има и сега. Под тоз фенер с теб Лили... Казваше се Лили Марлен.“

В началото на 1943 г., когато германците започнаха да губят войната, стана популярен следният израз: „С нальми и газгенератори (инсталация за задвижване на автомобил с газове от въглища) не може да се спечели война.“

Въпреки неминуемата гибел на Вермахта крайните ни германофили с надежда очакваха откритието на новото германско унищожително оръжие, което ще реши изхода на войната в полза на Германия.

По време на войната се разнасяха най-различни слухове. Когато запитваха някого откъде има тази „новина“, отговорът понякога беше: „От агенция ЕЖЕКА (Една Жена Каза).“

През пролетта на 1943 г. татко доведе вкъщи няколко войника, които изкопаха в градината на къщата ни на бул. „Хр. Ботев“ №93 окоп за противовъздушно скривалище (в посока бул. „Хр. Ботев“ – ул. „Софроний“, отляво). Първоначално американските бомбардировачи само прелитаха над България, за да хвърлят бомбите си върху петролните залежи на Румъния, в Плоещ.

Когато сирените започнеха да вият, за да обявят тревога, това ставаше с постоянен непрекъснат звук, а когато даваха знак за отбой, за края на тревогата – звукът им беше с прекъсване. Първата голяма бомбардировка над София стана през нощта на 10 януари 1944 г. Тревогата беше обявена късно. Едвам успяхме да се облечем и да слезем на първия етаж до вратата на къщата и бомбите вече падаха над София. Бомбардировачите бяха английски. Първоначално германците слагаха на бомбите „картонени свирки“, които, задвижени от въздуха, при

падането към земята издаваха зловещ звук. Съюзниците също поставиха такива свирки на бомбите си.

Затова първо се чуваше свиренето и миг след това експлозията. На 10 януари 1944 г. на няколко пъти мислехме, че бомбата ще падне върху главите ни (толкова близък и силен бе звукът на свирката). Едва на зазоряване дадохме отбой и напуснахме „скривалището“, където прекарахме нощта седнали върху един голям сандък до вратата на къщата. Видяхме, че пред нас, на бул. „Христо Ботев“ и малката пресечка ул. „Балкан“, бомбата бе изровила яма и течеше вода по цялата улица. По-късно научихме, че под улицата минава подземна река, покрита преди много години.

Повечето прозорци на къщата бяха счупени. Върху кревата на Кирил в детската ни стая намерихме две паднали павета, долетели от улицата, а върху покрива беше паднал цял бордюр от тротоара. На сутринта по бул. „Христо Ботев“ вървяха тълпи от хора с деца, куфари и бохчи, натоварени на каруци, шейни, креватни пружини, използвани като шейни, детски колички и др. Софийнци се отправяха към Централната железопътна гара, за да се евакуират от София. Градът беше останал без вода. За да се снабдим с вода за миене и пране, запалихме огън на двора и в него топяхме сняг.

След всяка поредна бомбардировка всички излизаха от противовъздушното си скривалище, но мнозина намираха жилището си разрушено. Това се случи и на учителката ни по френски *Mme Gabrielle Félicie Rouchet* (Мари Полакова), дъщеря на френския консул в Санкт Петербург по време на октомврийската революция (1917). Била е омъжена за руски царски офицер, изчезнал през онези години, тя бяга от Русия с белогвардейците и се установява в София. След една от поредните бомбардировки над София жилището ѝ на ул. „Тетевенска“ (дн. „Будапеща“) е

напълно разрушено и тя остава на улицата само по чехли и пенъор.

По-сетне, когато работех във френската легация в София, научих, че *Мадам* (така както я наричахме въкъщи) е била интернирана в с. Гуслар, Тервелско, независимо че беше френски поданик. Починала през февруари 1961 г.

През първите дни на април 1944 г., когато се върнахме в София след голямата бомбардировка на 30 март, видяхме, че къщата ни на бул. „Христо Ботев“ е оцеляла. Но когато влязохме в двора се отказа, че целият е пълен с развалини. Съседната триетажна къща беше напълно разрушена и голяма част от нея бе паднала в нашия двор. Тези развалини бяха сринали една от двете малки дворни постройки. Упътихме се към нашите апартаменти, за да видим дали са оцелели. Апартаментът на ул. „Цар Борис“ и „Пиротска“ бе непокътнат. Апартаментът в кооперация „Железна ръка“ на пл. „Трапезица“ №4, втори вход, беше изцяло запазен. Обаче в съседния вход на същото здание жилището на третия етаж и адвокатската кантора на чичо ми бяха засегнати от бомбите, паднали в задната страна по ул. „Ломска“. Входната врата беше почти на земята. С няколко вратовръзки на чичо ми Иван я закрепихме и притегнахме, за да не зее отворена. По това време полицията постоянно предупреждаваше, че ако завари мародери да крадат в пострадалата от бомбардировките къща, ще ги застреля на място.

Много опасни бяха бомбите със закъснителни – пускаха ги от самолетите, но бяха пригодени да експлодират няколко часа след падането на земята. Гражданската защита многократно предупреждаваше населението да се пази от неизбухналите бомби и незабавно да съобщава за тях, ако бъдат забелязани.

Имаше и бомби, които не се бяха взривили по други причини. От самолети се пускаха и експлозивни

предмети като писалки, часовници, играчки и др., които при докосване или ползване избухваха в ръцете на човека или в краката му. Пускаха се също и позиви с пропаганда, за да се деморализира населението.

Всяко семейство трябваше да бъде в готовност и винаги да има събрани в чанта лични документи, имотни актове, пари, някои ценности и др. Тази чанта беше първото, което се взимаше при въздушна тревога.

По време на война винаги се припомня старият римски принцип: „Тяхната смърт е нашият живот.“ По онова време освен традиционните детски игри като „Гоненица“, „Жмичка“ и „Стражари и апаши“, почнахме да играем и нова игра „Игра на държави“, която започвате с думите: „Да бие! Да бие!“ На земята се очертаваше голям кръг, който се разделяше с черти на равни части, според броя на играчите. Всеки играч избираше името на държава, което се вписваше в съответната част от кръга. Трябва да призная, че почти винаги другарите ми гледаха първи да изберат името на Германия. Докато аз, не знам по какви причини, винаги избирах Англия. Играчите поставяха крак върху определената им част от кръга. Ръководещият играта почваше да вика „Да бие! Да бие!“ например Италия. Този, който представлява Италия, трябваше да викне „Стой!“, докато всички други почваха да бягат. Тези, които не бяха реагирали бързо и бяха останали с крак в своята секция от кръга, губеха едно стъпало от територията си.

Учебната 1943–1944 година започна. Поради зачесаните въздушни тревоги училищата разпуснаха децата и трябваше сами да учим вкъщи по учебниците. В края на юни 1944 г. всички записани ученици преминаха в погорен клас, обаче без бележка. Аз бях в трето отделение и преминах в четвърто отделение.

През август и септември 1943 г. семейството ми отбеляза забележително и вълнуващо събитие: Кирил за-

върши успешно курса по безмоторно летене в с. Априлово, Новоселско. От 13 август до 26 септември 1943 г. взе изпита за клас „В“ и получи отличителната значка на авиатор, която представляваше две чайки с пречупени криле. Получи и документ със следния надпис: „Въздушни войски на Н.В. Гражданско въздухоплаване. Свидетелство за завършен изпит по безмоторно летене №96/43 София, 12 ноември 1943 г.“

На възраст 13 години и 25 дни той лети за първи път сам на безмоторен самолет.

*23 септември 1943 г.,
Кирил Г. Дреников преди излитане.*

В-к „Утро“ от 24 септември 1943 г. пише: „Вчера, 23 септември 1943 г., на безмоторното летище край с. Априлово, пред официални лица, български и германски авиатори, наши и чужди журналисти, полковник Георги Дреников показва как едно момче, току-що навършило 13 години може само да лети с безмоторен самолет. Това момче е Кирил, по-големият син на полковник Георги Дреников.“

* * *

През лятото на 1968 г. в град Каракас, Венецуела, в разговор с г-н Примов (от семейството на известните столични кожари от улица „Леге“, установен в град Каракас на улица „Казанова“), ми бе разказан следният анекдотичен случай за моя баща.

По време на войната г-н Примов бил мобилизиран във Военното министерство. През първите месеци на 1944 г., когато започват силните разрушителни бомбардировки над София, във Военното министерство се разнесе слухът, че полковник Георги Дреников е минал на страната на англичаните и организира бомбардировките над София – напълно измислен неизвестно от кого и с каква цел слух. Обаче ефектът бил доста силен, тъй като във Военното министерство се коментирало с голям страх, че полковник Георги Дреников е превъзходен познавач на България, въздушните войски и армията.

Около смъртта на царя

Когато на 16 август 1943 г. след обяд на летище Враждебна самолетът на Хитлер кацна, първите думи на баща ми при слизането на царя са дословно следните: „Ваше Величество, добре дошли, как премина летенето?“ В отговор царят изразява пълното си задоволство от приключения полет. Пилотът – подполковник Баур, също отговаря на баща ми за нормално преминалия полет. Години по-късно, на 14 и 15 декември 1948 г., в анонимна статия на френския вестник *Фигаро* се говори за доклад на пилота подполковник Баур, отправен до германската легация в София, в който се изтъквало предположение, че смъртта на царя е причинена от дефект на кислородната маска по време на полета.

Подходящо е да се подчертае, че подполковник Ханс Баур, като личен пилот на Хитлер, е пряко подчинен на щаба на Хитлер и няма основание, нито задължение да отправя подобен доклад до германската дипломатическа мисия в София. Престоят на подполковник Баур на 16 и 17 август 1943 г. на летище Враждебна е краткотраен, а там не отбелязано, нито е било необходимо присъствието на който и да е представител на германската легация в София. Подполковник Баур през цялото време не се е отделил от самолета.

Цар Борис III има добър опит от пътувания по въздуха и бързо би си дал сметка за неизправност в кислородната маска. А придружаващият царя секретар Станислав Балан би обърнал внимание на въпросния „инцидент“. Ако по време на този полет Негово Величество е почувствал каквото и да е здравословно неразположение,

би потърсил незабавно лекарска помощ след завръщането си в София. Няма никакво съмнение, че в самолета на Хитлер е имало достатъчен брой кислородни маски и ако една от тях е била повредена, би могло веднага да бъде заменена с друга. За по-голяма сигурност самолетът е летял на 4000–5000 м височина.

След като сутринта на 24 август 1943 г. адютантът на Н.В. го намира в банята в безсъзнание и след силно повръщане, от Двореца, чрез германската легация в София, изискват възможно най-бърз лекарски консулт с проф. Епингер от Виена – специалист патолог. На 25 август 1943 г. сутринта полковник Шьонебек – германският въздушен аташе в София, съобщава по телефона на баща ми, че на летище Враждебна ще пристигне германски военен самолет от Виена с проф. Епингер. По-късно идва и д-р Де Кринис (събота, 28 август). Вечерта на 24 август с германски военен самолет вече беше пристигнал на летище Враждебна д-р Зайц, извикан от Двореца чрез германската легация в София. Пристига и автомобил от Двореца, за да чака и отведе проф. Епингер. Преди обяд баща ми посреща германския самолет и чакания пътник незабавно се отправя към Двореца.

Същия ден, на 25 август 1943 г. следобед, от Двореца изискват лично от баща ми да приготови самолет, който да вземе от летището на Цариград и да доведе възможно най-бързо известен лекар от индийски произход, специалист в областта на отровите. Баща ми прави всичко необходимо и държи на разположение готов за полет самолет с пилот.

Логично е да допуснем, че този полет е по препоръка на проф. Епингер, който от няколко часа е в София и след направения медицинския преглед на Н.В. да е изискал да бъде доведе възможно най-бързо от Цариград въпросния лекар, специалист в областта на отровите.

Това показва, че диагнозата за състоянието на царя е категорична: отравяне.

През първите дни на септември 1943 г. в отворената съболезнователна книга в българската легация в Будапеща министър-председателят на Унгария изразява най-дълбоки съжаления за смъртта на цар Борис III и подчертава, че те, унгарците, са разчитали много на нашия цар.

17 август 1943 г., следобед. Н.В. цар Борис III, царица Йоана, княз Симеон Търновски, княгиня Мария Луиза на летище Враждебна изпращат самолета на Хитлер, придружени от полковник Георги Дреников. При това изпращане царят подари на пилота подполковник Ханс Баур една златна табакера и на самолета се натовариха два камиона с дини и пъпеши, подарък за Главния щаб на Вермахта. По думи на Н.В. царица Йоана, казани на моя брат Кирил, тази е последната снимка на Н.В. цар Борис III.

Нека да припомним изразените симпатии на регента Хорти (държавен глава на Унгария) към моя баща и да повторим, че за всеобща изненада през ноември 1943 г., след като баща ми беше вече извън армията, той, полковник Георги Дреников, най-неочаквано получи лично от регента Хорти най-високия унгарски орден „Свети Стефан“, най-високата степен – командирски кръст. Указът за награждаване е подписан от регента Хорти на 4 ноември 1943 г.

Полковник Георги Дреников при официалното посрещане на летище Враждебна на регента на Унгария, Миклош Хорти фон Нагибания, септември 1943 г.